

Epidemiologisk lägesbild, uppdaterad 2023-11-17

Aktuell sjukdom

Högpåtaget fågelinfluensa (HPAI), benämns fågelinfluensa i texten.

Händelsen

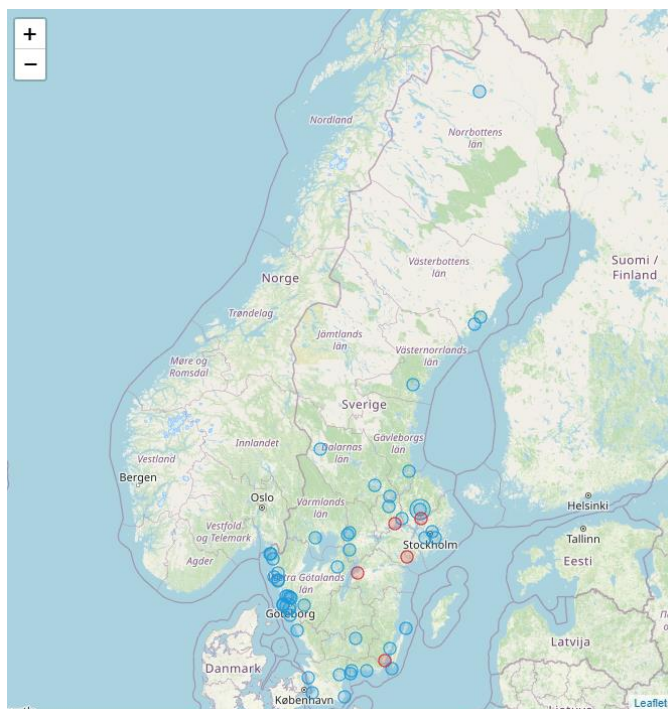
Pågående utbrott av fågelinfluensa hos tama och vilda fåglar samt däggdjur i Sverige och Europa.

Sammanfattning

Sedan 1 oktober 2023 har fågelinfluensa konstaterats hos fem vilda fåglar i Sverige. Endast tre av fåglarna representerar fynd senaste tiden och de var hittade i länen: Stockholms, Östergötlands och Kalmar län. Antalet vattenlevande flyttfåglar ökar nu i södra Sverige och därför kan risken för smittspridning bland vilda fåglar öka den närmaste tiden. Danmark har rapporterat två utbrott hos fjäderfä under de senaste två veckorna. Under perioden 1 oktober 2022 till 30 september 2023 konstaterades totalt tre utbrott av fågelinfluensa hos tama fåglar och 128 hos vilda fåglar i Sverige.

Situationen i Sverige

Hittills har inga utbrott av fågelinfluensa hos tama fåglar konstaterats i Sverige under säsongen 2023/2024 som administrativt räknas från 1 oktober 2023. Sedan 1 oktober har fågelinfluensa påvisats hos en sångsvan i Vadstena kommun, en grågås i Sigtuna kommun och en vitkindad gås i Torsås kommun. Ytterligare två fåglar har konstaterats positiva nyligen men då fynddatumet var i somras är de mindre intressanta för den epidemiologiska bedömningen. Se bilaga 1. Antal rapporter om sjuka och döda fåglar till rapporteravilt.sva.se har sjunkit till en relativt låg nivå sedan häckningsperioden avslutades, vilket är samma trend som man noterar i flera andra länder i Europa. Inga fall av fågelinfluensa hos däggdjur har konstaterats i Sverige sedan i somras.

Figur 1: Karta över fynd av fågelinfluensa hos vilda fåglar sedan 1 oktober 2023 där positiva fynd markeras med röda prickar och fåglar provtagna med negativa resultat med blåa prickar. Observera att fynden i kommunerna Västerås och Nyköping är från i somras.

Situationen i Europa

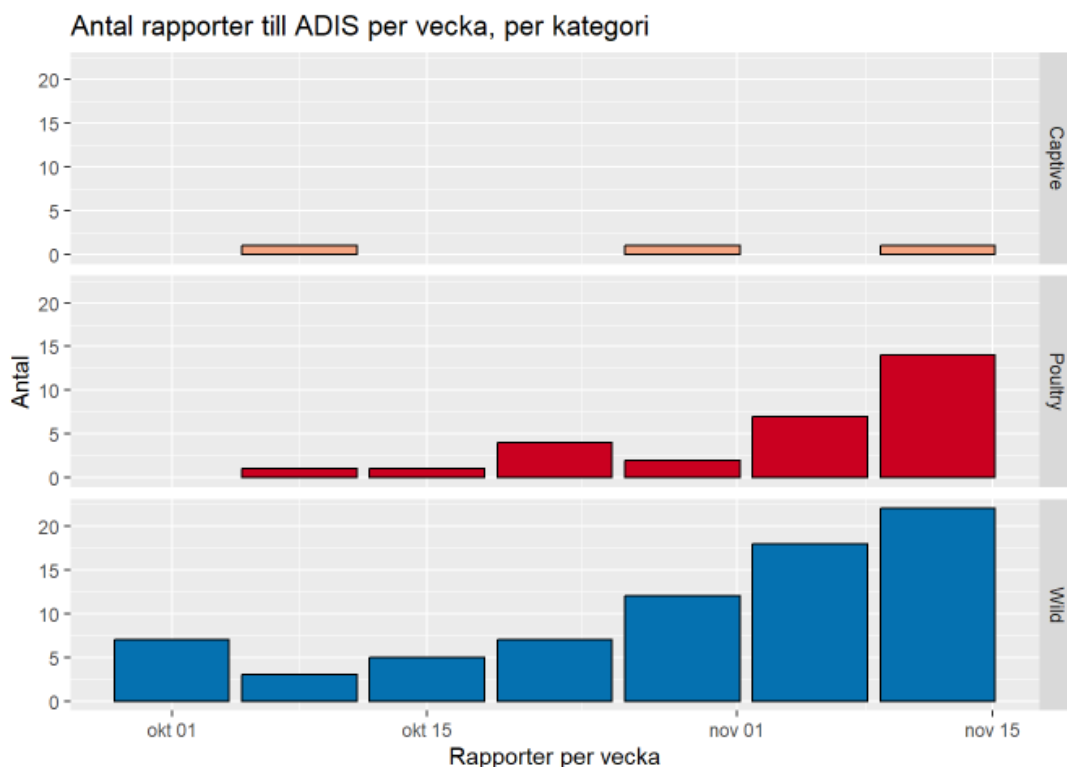
Säsongen 2022–2023 har inneburit något färre fågelinfluensautbrott hos tama fåglar jämfört med de två tidigare säsongerna. Antal rapporter till EU:s Animal Disease Information System (ADIS) sedan 1 oktober 2023 är (inom parentes anes antal rapporter den senaste månaden): 29 (27) utbrott i fjäderfäanläggningar, 3 (1) utbrott på andra fåglar i fångenskap och 74 (63) fall på vilda fåglar, se figur 2-4.

De länder som rapporterat flest utbrott hos fjäderfä är: Ungern (10), Bulgarien (7), Italien (3), Danmark (2), Nederländerna (2), Rumänien (2), Polen (2) och Kosovo (1). Nederländerna, Norge och Österrike har rapporterat ett utbrott var i kategorin andra fåglar i fångenskap. Frankrike, som sedan i början av oktober påbörjat vaccination av ankor har ännu inte rapporterat några utbrott. Det är dock för tidigt att utvärdera effekten av vaccinationen.

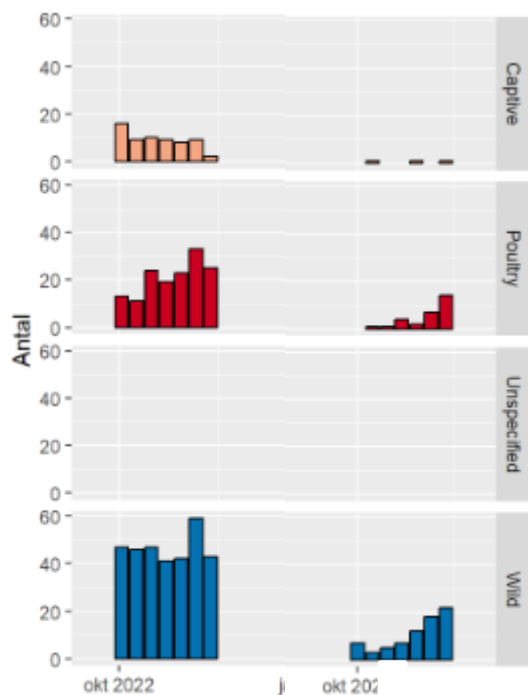
De länder som skickat flest rapporter om fågelinfluensafall hos vilda fåglar sedan 1 oktober 2023 är Tyskland (12), Ungern (10), Norge (8), Österrike (8), Nederländerna (7), Rumänien (6), Island (4), Serbien (4), Spanien (4). Det är flera olika arter av vilda fåglar som rapporteras och svanar ligger i topp följt av måsfåglar och gäss. I Ungern rör samtliga rapporter tranor.

Antal rapporter totalt hos både tama och vilda fåglar är lägre än motsvarande period i fjol. Se figur 3.

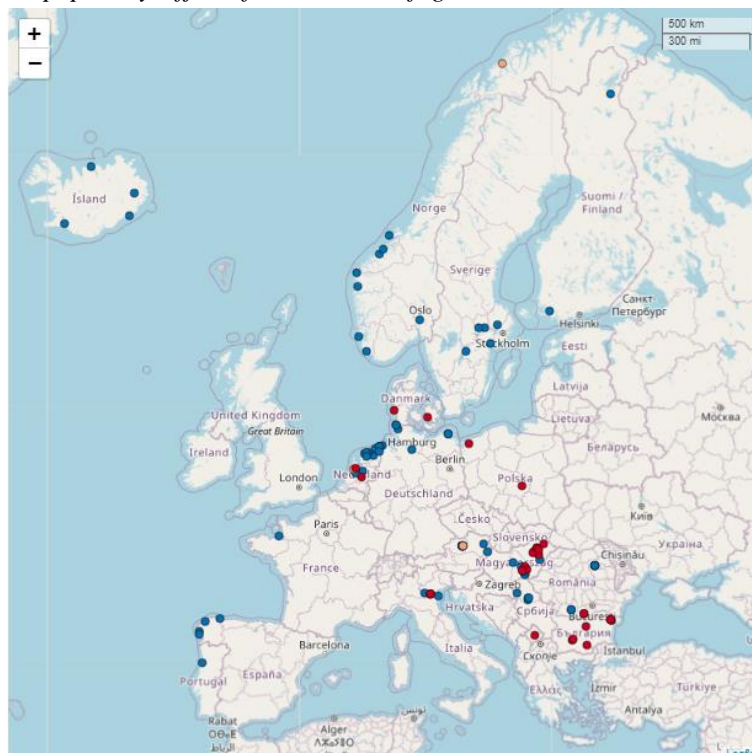
Sedan 1 oktober 2023 har Storbritannien rapporterat 2 utbrott hos tama fåglar och ett tiotal fall hos vilda fåglar. Dessa uppgifter finns inte i ADIS och ingår därför inte i figur 2-4. Källa: <https://www.gov.uk/guidance/avian-influenza-bird-flu>

Figur 2: Antal rapporter till ADIS per vecka per kategori. 1 oktober - 17 november 2023, captive=andra fåglar i fångenskap, poultry=fjäderfä, wild=vilda fåglar.

Figur 3: Antal rapporter till ADIS per vecka per kategori. 1 oktober - 17 november 2023 jämfört med samma period 2022, captive=andra fåglar i fångenskap, poultry=fjäderfä, wild=vilda fåglar.

Figur 4. Karta över utbrott av fågelinfluensa på fjäderfä (röd prick), andra fåglar i fångenskap (gul prick) och vilda fåglar (blå prick) rapporterade till ADIS med konfirmering mellan 1 oktober 2023 och 17 november 2023.

Sedan 12 juli pågår ett utbrott av fågelinfluensa av typen H5N1 hos djur för pälsproduktion i Finland. Hittills har smitta konstaterats på 42 anläggningar. Det pågår en omfattande övervakning av pälsdjuren där blodprov tas och analyseras med serologi (förekomst av antikroppar). Hittills har man konstaterat antikroppar hos pälsdjur på 10 anläggningar (ingår i de totalt 42). Sedan tidigare finns beslut på att djur på alla anläggningar med konstaterad smitta (baserat på PCR metod) ska avlivas, och nu har Livsmedelsverket i Finland beslutat att samma sak ska gälla om djuren är serologiskt positiva.

Bakgrund och aktuell övervakning

Se: <https://www.sva.se/produktionsdjur/fjaderfa/sjukdomar/djursjukdomar-a-0/fagelinfluensa-aviar-influensa-ai> och <https://www.sva.se/amnesomraden/smittlage/smittlage-for-fagelinfluensa>

Antagande och analys

I dagsläget bedöms smittspridning av fågelinfluensa bland vilda fåglar vara begränsad i Sverige och i vårt närområde. Flyttfåglarnas höstflytt pågår dock fortfarande och med sjunkande lufttemperaturer kan smittläget förändras snabbt. Antalet gäss, svanar och änder förväntas öka i södra Sveriges slättbygder under de närmaste veckorna. Enligt svensk fågeltaxering har vitkindade gäss redan nu anlant i stora mängder, främst i södra och sydöstra Sverige och förekomsten förväntas att koncentreras alltmer till Skåne. Sädgässens flytt ligger något senare och de finns just nu främst i mellersta Sverige och flera finns ännu kvar i Finland (källa: Euro Bird Portal) och dessa förväntas röra sig söderut närmaste tiden. Grågäss förekommer i relativt stora mängder i jordbruksmark från Mälardalen och söderut. Temperaturen kommer att påverka hur höstflytten utvecklar sig närmaste tiden då fåglarna rör sig dit det finns isfritt vatten och mat.

Utbrotten av fågelinfluensa hos fjäderfä i exempelvis Danmark, Nederländerna och Polen verkar inte ha föregåtts av någon omfattande dödlighet bland vilda fåglar. Det kan bero på att smittrycket är lågt i den vilda populationen, men det kan också bero på att det finns cirkulation av virusvarianter som ger mildare symtom. Viss immuniteten antas också finnas hos de vilda fåglarna. I dagsläget finns det bara begränsad genetisk information om isolerade virus så man vet inte om det är fortsatt cirkulation av sedan tidigare kända virusvarianter och inte heller om någon ny variant introducerats med flyttfåglar.

SVA bedömer att smittläget för fågelinfluensa är något bättre än samma tidpunkt år 2020, 2021 och 2022, men läget kan snabbt försämrats. Samtidigt bedöms sannolikheten för att fjäderfä utsätts för smitta av fågelinfluensa vara förhöjd jämfört med de senaste månaderna.

SVA uppmanar alla som arbetar med fjäderfä att upprätthålla goda biosäkerhetsrutiner på anläggningarna och att gå igenom rutinerna nu inför vintern. Smittspridning kan ske genom direktkontakt med vilda fåglar (genom att fåglarna tar sig in i byggnader eller i rasthagar) eller indirekt, till exempel genom kontakt med förorenat foder, vatten, strö, utrustning, skadedjur eller kläder och skor. Det är lätt att få smitta på sig själv eller utrustning om man kommer i kontakt med förorenad miljö såsom mark eller stående vatten. Man behöver vara särskilt noggrann när man tar in utrustning, strö eller annat som kan ha blivit förorenade under transport eller förvaring utomhus.

Det är fortsatt viktigt att djurägare skyndsamt tar kontakt med veterinär vid kliniska symtom, avvikelser i produktionsparametrar eller ökad dödlighet bland fjäderfän som skulle kunna tyda på fågelinfluensa.

Uppmaningen om att rapportera sjuklighet och tillämpa hög biosäkerhet gäller även anläggningar som håller minkar.

Trots de enstaka rapporter om fall av fågelinfluensa hos människor och ökade rapportering om smitta hos däggdjur görs fortfarande bedömningen (ECDC) att risken för smitta till människor generellt är låg vad gäller fågelinfluensa av den aktuella kladen 2.3.4.4b. Den typ av fågelinfluensa H5N1 som konstaterats i Sverige och Europa 2021 -2023 ska inte förväxlas med H5N1 som påvisades i Sverige 2006–2007 (kladen 2.2.1 och 2.2.2), som innebar högre risker för människor. Rekommendationen till allmänheten är dock att inte vidröra döda eller sjuka fåglar och även förhindra att exempelvis hundar är i nära kontakt med dessa.

SVA är tacksam för rapporter om observationen av sjuka eller döda fåglar, eller andra vilda djur till <https://rapporteravilt.sva.se/>.

Bilaga 1

Tabell: Konfirmerade fynd av fågelinfluensa hos vilda fåglar sedan 1 oktober 2023

Fynddatum	Ankomstdatum till SVA	Subtyp	Fågelart	Län	Kommun
2023-11-02	2023-11-07	H5N1	Vitkindad gås	Kalmar län	Torsås
2023-11-02	2023-11-07	H5	Sångsvan	Östergötlands län	Vadstena
2023-10-30	2023-11-01	H5N1	Grågås	Stockholms län	Sigtuna
2023-06-24	2023-10-27	H5N1	Pilgrimsfalk	Västmanlands län	Västerås
2023-07-01	2023-10-03	H5N1	Berguv	Södermanlands län	Nyköping